

В. К. Гавриш

Дніпровсько-Донецька западина

ДНІПРОВСЬКО-ДОНЕЦЬКА ЗАПАДИНА – тектонічна структура на Лівобережжі України. Є частиною Доно-Дніпров. прогину. Знаходиться у межах Черніг., Київ., Сум., Полтав., Харків. і частково Черкас. областей. Д.-Д. з. – двоповерхова структура; рифтоген, що являє собою ранньокам'яновугіл.-антропогенну западину, яка залягає на пізньодевон. рифті. Нижній структур. поверх – обмежений глибин. розломами рифт завширшки від 65 км на широті Чернігова до 140 км по меридіану Полтави. Другий поверх завширшки 220–250 км утворює борти западини (пн. – пологий, пд. – крутіший та вужчий) з пологим похилом поверхні фундаменту і збільшенням потужності верств осадоч. порід у бік рифту та на Пд. Сх. У межах рифту виділяють осьову зону заг. заглиблення фундаменту і пд. та пн. зони шовних розривів, які простежуються і у верх. поверсі у вигляді розломів і складок. На Пд. Сх. з цими зонами пов'язані куполи верхньодевон. солі. Докембрій. кристаліч. фундамент у межах рифту при заглибленні поверхні від 1 км на Пн. Зх. до 20 км на Пд. Сх. утворює прирозломні виступи в шовних зонах та окремі депресії й сідловини в осьовій зоні (Карлів., Лохвиц. та Ніжинська депресії, Брагин.-Лоев., Псел.-Оріл. та Удай. сідловини). Заг. потужність фанерозой. відкладів, що беруть участь у будові Д.-Д. з., змінюється від 500 м на бортах до 18–20 км в осьовій зоні рифту. Девон. та нижньокам'яновугіл. відклади (пісковики, аргіліти, вапняки, доломіти, кам'яна сіль, мергелі, вулканогенні породи) вповнюють рифт. зону, середньокам'яновугіл. і частково нижньокам'яновугіл. породи (пісковики, аргіліти, вапняки, доломіти) вкривають борт. зони; кам'яновугіл., перм., мезозой. та кайнозой. утворення (піски, глини, крейда, мергель) залягають повсюдно, перекриваючи осадочні породи рифту і кристаліч. фундамент на бортах западини. У сучас. рельєфі Д.-Д. з. відповідає Придніпров. низовині. Корисні копалини: газ, нафта ([Дніпровсько-Донецька нафтогазоносна область](#)), кам'яне вугілля, сіль, буд. матеріали (Зх. Донбас).

Рекомендована література

1. Баранов И. Г. Формирование структур Днепровско-Донецкой впадины и их нефтегазоносность // Тр. Укр. н.-и. геол.-разв. ин-та. 1965. Вып. 12;
2. Чебаненко И. И. Разломная тектоника Украины. К., 1966;
3. Демьяненко И. И. Некоторые особенности строения соленосных нижнепермских отложений Днепровско-Донецкой впадины // Докл. АН УССР. Сер. Б. 1977. № 12;
4. Його ж. Основные типы нефтегазоносных структур в продуктивных комплексах фанерозоя Днепровско-Донецкой впадины // Тектоника и стратиграфия. 1989. Вып. 30;
5. Євдощук М. І. Ресурсне забезпечення видобутку вуглеводнів України за рахунок малорозмірних родовищ. К., 1997;
6. Його ж. Проблеми і перспективи геологорозвідувальних робіт на нафту і газ в Україні. К., 1998;
7. Гладун В. В. Дніпровсько-Донецький авлакоген. К., 2001;
8. Кабышев Б. П. История и достоверность прогнозов нефтегазоносности Днепровско-Донецкой впадины. К., 2001.

Бібліографічний опис:

Дніпровсько-Донецька западина / В. К. Гавриш // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-22212>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).